

واژه‌نامه

Abstract	مجرد، انتزاعی، چکیده، چکیده‌کردن
Abstraction	انتزاع
Abstract art*	هنر انتزاعی
Achromatic colour	بی‌رنگ
Acrylic	رنگ اکریلیک
Afterimage	تصویر بعدی چیزی شبیه رنگ
Airbrush	رنگ پاش
Analogue colours	رنگ‌های مشابه – رنگ‌های قیاس‌پذیر
Anatomy	کالبدشناسی
Animated cartoon	نقاشی متحرک – کاریکاتور
Anti – art	ضد هنر
Aquarelle	آبرنگ، آب و رنگ، نقاشی آب و رنگی
Art deco*	هنر دکو
Art for art's sake	هنر برای هنر
Art history	تاریخ هنر
Artist	هنرمند

B

Balance	تعدادل
Baroque art*	هنر باروک
Basic design	اصول و قواعد دیزاین
Basic shapes	شکل های بنیادی
Basic visual elements	اصول و قواعد هنرهای تجسمی
Billboard	تخته اعلانات و آگهی ها
Book binding	صحافی
Book illustrator	تصویرساز کتاب
Brightness	درخشندگی
Bronze age	دوران مفرغ
Brush	قلم مو

C

Calligrapher	خوش نویس
Calligraphy	خوش نویسی
Canvas	کرباس، پارچه مخصوص نقاشی، پرده نقاشی، بوم
Caricaturist	کشنده تصویرهای مضحک و اغراق آمیز، کاریکاتورست
Ceramics	سفال سازی
Chalcography	هنر حکاکی روی برنج یا مس
Chromatic colour	رنگ فام دار
Chromatic scale	گام رنگی
Classicism	سبک باستانی (در ادبیات و هنر)، پیروی از سبک های یونان و روم، کلاسیسیسم

Collage	کلاژ
Collection	گردآوری، مجموعه
Colour value	ارزش رنگی
Composition	ترکیب بندی
Computer graphic	گرافیک کامپیوتری
Conceptual art	هنر مفهومی
Connoisseur	خبیره، کارشناس هنری
Construction	ساختمان، ساخت بندی
Construe	ترکیب، صرف
Contemporary	هنر معاصر
Contrast	تباين
Cool colour	رنگ سرد
Critic	منتقد هنری
Cube	مکعب
Cubism	کوبیسم

Dada , Dadaism	دادا، دادئیسم
Decoration	تزئین
Decorative	تزئینی
Design	طرح
Designer	طراح
Dimension	اندازه - بعد
Draw	کشیدن
Dye	رنگینه

Earth art	هنر خاکی
Easel	سه پایه نقاشی
Effigy	پیکره
Egyptian art	هنر مصری
Elaborate	پرکار
Emblem	نشانه، آرم
Enamel paint	رنگ لعابی
Engraving	حکاکی
etcher	چاپگر، باسمه‌کار
Expressionism	سبک اکسپرسیونیسم
Expressional	هنر مند اکسپرسیونیست

Faience	چینی لعابدار
Fauvism	فویسم - (فووها)
Figurative	تصویری - طبیعت‌نمای - طبیعت‌ساز - پیکری - اندامی - مجازی
Figure	تصویر - شکل - پیکر - اندام - رمز، نشانه
Fine art	هنرهای زیبا
Flat	مات - یک‌تخته - قلم‌موی تخت بلند
Folk art	هنر قومی - هنر بومی - هنر ملی
Fond	دوست‌دار - خوش‌باورانه - شیفته

Form	شکل - حجم - صورت - قالب
Formal art	هنر صوری - رسمی - قالبی - نظری (در برابر عملی)
Format	قواره، قاب، قطع
Frame work	قاب عکس، چارچوب
Freehand drawing	طراحی بی خط کش و نقاله
Function	کاربرد، خاصیت ذاتی، کارایی فنی
Futurism	فوتوریسم

Gallery	نمایشگاه، نگارخانه، دهلیز بغل باز، دالان، بالاخانه
Grey	خاکستری، آمیخته، ناخالص
Grisaille	زیرسازی خاکستری، نقاشی برجسته نما، گریزای، لعاب کاری برجسته
Ground	زمینه، اندود زمینه

Handicraft	صنایع دستی، کارهای دستی
Hand - made	دست ساخت
Harmonious colours	رنگ‌های هماهنگ و موزون
Harmony	هماهنگی، نظم، تعادل
Hatching	هاشور، هاشورزنی
Head	سردیس، رأس، عضو فوقانی
Heading	سرنامه، عنوان

I

Icon	شماایل
Ideogram	مفهوم نگاشت
Illusionism	چشم فریبی
Illustration	مصورسازی، تصویرگری، تصویر متن، تصویر توضیحی، تصویر
Image	شبهه تمثال - شکل - صورت خیالی - مظهر
Impressionism	امپرسیونیسم، اجمال بردازی
Industrial design	طراحی صنعتی
Intense colour	رنگ پرمايه، رنگ قوی
Inter face	فاصل، هم کنش کز، واسط
Isomorphic	هم شکل - هم ریخت

L

Litho graph	چاپ سنگی، سنگ چاپگری، چاپ مسطح
Landscape	منظره، چشم انداز، دورنما
Last supper	شام واپسین
Lettering	نگارش حروف، حروف نوشتنی
Line	خط
Linear composition	ترتیب خطی - آمیزه خطی

M

Manner	شیوه
Mannerism	منریسم
Mass	سطح عمده، سطح کلی، توده، بدنه
Master	استاد
Material	ماده، جنس، مادی
Miniature	نقاشی ریزنقش، ریزنقش، مینیاتور
Mixed colour	رنگ‌های ترکیبی
Mixture	آمیختگی
Modernism	نوین‌گرایی، نوگرایی
Monogram	(نقش) سرنام
Monotone	یکنواختی، بی‌تنوعی، خسته‌کننده
Mould	قالب‌گیری، الگو، شکل‌دادن
Mural painting	نقاشی دیواری
Myth	اسطوره، هر چیز خیالی

N

Narration	داستانی، نقالی، داستان‌سرایی
Naturalism	ناتورالیسم
Natural texture	بافت طبیعی
Neo-classicism	نئوکلاسیسیسم – قرن ۱۸ که از هنر کلاسیک یونان و روم تأثیر می‌گرفت

Neo – expressionism	نئواکسپرسیونیسم
Neo – impressionism	نئو امپرسیونیسم
Neolithic	نوسنگی و آغاز دوره کشاورزی بشر پیش از تاریخ
Non – figurative art	هنر غیر تصویری، هنر غیر بازنمایی

Objected art	هنر اعتراضی، هنر مخالفتی
Oil painter	نقاشی رنگ روغن
Opaque	کدر: حایل رنگ و نور
Open form	
Optical Art	نقاشی نوری (روش نقاشی که با کاربرد شکل های هندسی حالت تحرک و غیره ایجاد می کند.)
Optical mixing	ترکیب نوری، مخلوط نوری

Patch	وصله، تکه، قطعه
Patron	حامی هنر، سرپرست، صله دهنده، هبه دهنده
Pattern	انگاره، نگاره، سرمشق، نمونه، الگو، نقش مکرر
Persian art	هنر فارسی
Philosophy of art	اصول کلی هنر، روش کار هنر، حکمت هنر
Photo real is in	

Pictography	صورت‌نگاشت
Picture plane	سطح تصویر
Post-modernism	نوینگری التقاطی
Primary colours	رنگ‌های اصلی در چاپ، ماژنتا، سیاه و زرد
Primitive	هنر بدوی، هنر قبیله‌نشینی
Principles of design	اصول طراحی
Printmaking	چاپی ساز، حکاک
Profile	نیم‌رخ
Proportion	نسبت، تناسب
Pyramid	هرم

Raised	برجسته، برجسته‌کاری شده
Realist	رئالیست، واقع‌گرا، واقع‌بین
Renaissance	هنر رنسانس، هنر دوران نوزایی
Rendering	ترسیم، اجرا
Repetition	تکدار، چندبارگی
Restoration	بازگردانی، استرداد، بازسازی، ترمیم
Rhythm	موزونی، نظم، ریتم
Rhythmic	موزون، نظم‌دار، ریتمیک، ریتمی
Richness of colour	رنگ غنی، رنگ پرمایه، رنگ غلیظ

Salon Scale	
Script	دست نوشته، دست خط
Sculptor	پیکره تراش، پیکر تراش، مجسمه ساز
Secondary colours	رنگ های رده دوم، رنگ های ثانوی
Section do	
Serigraph	
Serigraphy	
Shade	سایه، رنگ سیاه آمیخته، گونه، درجه
Shape	شکل، قواره
Silhouette	شکل دورمریی، طرح دوره بر، هیئت دورمریی، سایه نما
Simultaneous contrast	تباين همزمان، تباين توأمان
Sketch	طرح کم پرداخت، طرح، طرح برداری، طراحی
Solid	لایه سفت، لایه غلیظ، سه بعدی، تک پارچه، توپر
Space	فضا
Statue	مجسمه، پیکره
Still – life	طبیعت بی جان، طبیعت ساکن
Strong colour	رنگ قوی
Structure	ساختار، ساخت، سازه
Style	شیوه، سبک
Surface	نما، ظاهر، سطح
Surrealism	سورئالیسم
Symbol	رمز، نماد، کنایه
Symbolism	سمبولیسم

Value	ارزش، رده، درجه، روشنی درجه، روشنی، روشنایی
Value pattern	الگوی ارزشی
Vision	بینایی، بصیرت، بیش، تصور
Visual art	هنرهای بصری
Visual communication	ارتباطات بصری

Warm colour	رنگ‌های گرم
Water colour	آب رنگ
Weight	وزن، سنگینی

اصطلاحات

فوویسم (fauvism): گروهی از نقاشان فرانسوی به پیش‌گامی هانری ماتیس با علاقه به رنگ خالص یا به عبارت درست‌تر، «شیوه نقاشی گروه موسوم به وحشی‌ها» که با رنگ‌های تند – که گاه مستقیماً از چند رنگ بر روی بوم قرار می‌گرفت و شکل‌های مسطح و کج و معوج مشخص می‌شد. از جمله هنرمندان برجسته گروه می‌توان از آندره درن، موریس ولامینک و راثول دوفی نام برد.

هنرهای زیبا (fine arts): هنرهایی که بیشتر به خواست‌ها و پسندهای خود هنرمند تکیه می‌کنند و در آن‌ها هدف تجارتي در کار نیست. این اصطلاح بیانگر ارزش کیفی هنرهای مذکور نیست.

فوتوریسم (futurism): منشأ ایتالیایی دارد. در ستایش ادوات ماشینی، سرعت و خشونت آغاز شد و از جهت فنی بر نظرگاه نئوامپرسیونیستی در باب رنگ تکیه داشت. هنرمندان برجسته آن بوچیونی، بالا، کارا و سورینی است.

منتریسم (Mannerism): شیوه هنری حوالی سال‌های ۱۵۲۵-۱۶۰۰ در ایتالیا و فرانسه که با اغراق در ارائه شکل‌ها، رنگ‌ها و حالات مشخص می‌شد و به اعتقاد برخی، واکنشی علیه هنر اوج رنسانس بود. هنرمندان برجسته آن، ال گرکو، تینتورتو است.

طبیعی پردازی (Naturalism): طبیعی نمایی، طبیعت‌گرایی – ناتورالیسم
شیوه ادبی و هنری اواسط سده نوزدهم که به ارائه و ترسیم پدیده‌ها، بی‌تعریف یا احساساتی‌گری، می‌پرداخت.

نئواکسپرسیونیست (Neoexpressionist): نقاشی انتزاعی که از عواطف و هیجانات و همچنین نموده‌های تصادفی بهره می‌گیرد و در بی‌اعتنایی به برنامه‌ریزی برای به‌وجودآوردن ترکیب بندی حتی به شکل‌های حساب‌شده هندسی هم توجهی ندارد.

نئوامپرسیونیسم (Neo-impressionism): جنبش هنری در سال ۱۸۸۰ در فرانسه، به نام‌های دیگری چون کرومولومیناریسم، پومان تیلیسم و دیویزیونیسم نیز نامیده می‌شود. پیروان این جنبش در آثار خود با تکیه بر فیزیک نور، به جای ترکیب و اختلاط رنگ‌ها در روی صفحه رنگ‌آمیزی، نقاط و لکه‌های کوچک رنگ خالص را بر پهنه تصویر به نحوی کنار هم می‌گذاشتند که رنگ‌های بینایی، یا گذارهای رنگی، بی‌آنکه عملاً وجود داشته باشد، برای ناظر تداعی می‌شد. هنرمندان برجسته این جنبش هنری عبارت‌اند از سورا و سینیاک و هنرمندانی چون واتو، دوکرش، ترنر. برخی دیگر اصل فیزیکی مزبور را مورد استفاده قرار داده بودند.

نوینگری التقاطی (Post. Modernism): عنوان به‌کار رفته در توصیف شیوه معماری در سال ۱۹۷۰ نوینگر در آمریکا است که از برپاسازی آسمانخراش‌های لخت و بی‌تزیین و به‌صورت «قوطی کبریت‌های روی هم چیده درآمده» اجتناب جستند و به گزینش عناصری تزیینی و تنوع بخشی از کلاسیک‌گری‌های تاریخی روی آوردند.

هنر رنسانس (Renaissance): هنر دوران نوزایی، هنر اروپای غربی در سده‌های ۱۴، ۱۵ و ۱۶ میلادی که با احیای الگوهای هنر کلاسیک و توجه به ارزش‌های انسان‌گرایانه متمایز می‌شود. هنرمندان برجسته این هنر عبارت‌اند از: لئوناردو داوینچی، میکل‌آنژ و رافائل.

سوررئالیسم (Surrealism): نام اطلاق به جنبشی در هنر اوایل سده بیستم میلادی که از تلفیق چهل تیکه‌کاری چسبی – کلاژ و جنبه‌های ترکیبی کوبیسم و بوج‌گرایی «دادا» به وجود آمد. سوررئالیسم با پیش‌کشیدن ضمیر ناخودآگاه در پی وسعت بخشیدن به مرزهای واقعیت است. و نتیجه این امر غالباً به‌صورت دنیایی ناشناخته، رؤیایی و یا تمثیلی

تجسم می‌یابد. هنرمندان برجسته‌اش عبارت‌اند از، دالی، ماگريت ارنست و میرو. سمبولیسم (Symbolism): گرایش ادبی و هنری در هنر اروپا، در نیمهٔ دوم سدهٔ نوزدهم. نقاشی گوکن و گوستاو مورو دو تن از نامداران این شیوهٔ هنری‌اند. رمزپردازی، نمادپردازی.

هنر انتزاعی، هنر تجریدی (Abstract art): هنر تجسم بخشیدن به خصوصیات بنیادی و کلی اشیا و موجودات، و نادیده گرفتن عوارض ظاهری و جزئیات خاص هر یک از آن‌ها: مثل تصویر انتزاعی درختی که هیئت کلی و خصوصیات بنیادی عموم درختان را در برداشته باشد بدون شباهت جزئیات با هیچ درخت خاص.

هنر تزینی مختلط (Art deco): هنری تزینی که بعد از ۱۹۲۰ در فرانسه پا گرفت و صرفاً جنبهٔ تجملی و خانه‌آرایی داشت و همه نوع مواد نفیس چون عاج و آبنوس تا مفرغ را به کار می‌گرفت و هر گونه تزینات اروپایی و آفریقایی و آزتکی و چینی و مانند آن‌ها را در هم می‌آمیخت.

هنر باروک (Baroque art): عنوانی مأخوذ از واژهٔ پرتغالی barroco به معنی مروارید ناصاف برای شیوهٔ هنری فاخر و پرتجمل که به حمایت از بازگشت قدرت کلیسا و فرمانروایان در روم پایه‌گذاری شد [۱۵۹۰ تا ۱۷۳۰ بعد از میلاد] و با تأکید بر ایجاد تقارن و تلفیق تزینات و خطوط خمیده و ترکیب شکوهمند عناصر و اشکال و هیاکل در همه تائیده آثاری خیره‌کننده در معماری و نقاشی و بیکره‌سازی به‌وجود آورد.

کلاسیک‌گری (Classicism): و مکتب ادبی و هنری که آغازش به تمدن یونان در قرن پنج قبل از میلاد و طی قرون بسیار مبتنی بود بر پیروی از اصول منطقی و پایدار چون قالب هنری نظم، سنت پرستی، سادگی، تعادل و اعتدال، تناسب اجزا، بلندی مضمون و والامثنی.

حجم‌گری (کوبیسم) (Cubism): شیوهٔ هنری در اوایل قرن حاضر با الهام گرفتن از نقاشی پل سزان و بیکره‌سازی بومیان آفریقا اصول رسمی بازنمایی عالم خارج و ارائهٔ مضمون و بیان احوال درون و اسلوب‌های متداول ژرفنمایی و تاریک و روشن کاری و سایه‌زنی را در هم شکست. در این شیوه، ماده یا جسمانیت اصل شمرده می‌شود و

هنرمند حجم اشیا و هیاکل را به سطوح و بره‌های هندسی، اشیاء و هیاکلی قابل بازشناسی به وجود می‌آورد (حجمگری ترکیبی)؛ و به بیان آخر نقاش یا پیکره‌ساز اشیا و اشکال را با دیدگان عقل می‌بیند، نه با دیدگان حس.

دادا — مکتب دادا (Dada/Dadaism): مکتب هنری و ادبی کوتاه عمر در سال‌های آخری جنگ جهانی اول، که مبتنی بود بر سنت‌شکنی و بطلان انواع مظاهر فرهنگ و هنر زمان و ابراز نفرت و بدبینی حاصل از جنگ، با آفرینش آثاری رسوایی‌انگیز و ابداعاتی ضد هنری و مغایر با منطق و عقل سلیم، لیکن در عین حال مایه گرفته از تخیلی فراخ و رها از بند، مکتبی که اگر خود دچار سقط جنین شد، در عوض به زایش و پرورش بسیاری آثار و تکوین پاره‌ای از نهضت‌های هنری در دهه‌های بعدی و خصوصاً شیوه و همگری (سوررئالیسم) مدد رساند.

هیجانگری، هیجان‌نمایی (Expressionism): شیوه عرضه کردن هیجان‌ات و تجربیات شخصی با بیانی شدید و پرشور رنگ‌های تند و تیره، خطوطی خشک و زمخت و کجوشی اشکال و علائم چهره که از خصوصیات این مکتب هنری در عصر حاضر به شمار می‌آید. لیکن باید متذکر بود که شیوه هیجانگری از گذشته‌های دور با هنرهای تجسمی ملازمت داشته و در دوره‌های مختلف به گونه‌هایی تجلی یافته است.

منابع

۱. بارو، رو. ودز، درآمدی بر فلسفه آموزش و پرورش، ترجمه فاطمه زیبا کلام، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۶
۲. ترزا، شکوفائی خلاقیت کودکان، ترجمه حسن قاسم‌زاده و پروین عظیمی، تهران: نشر دنیای نو، ۱۳۷۵
۳. حسینی، افضل السادات، چگونگی ایجاد پرورش خلاقیت در هنرجویان (قسمت دوم)، رشد هنرآموز، ۱۳۷۶، شماره ۵، صص ۴۶-۴۷
۴. شعاری‌نژاد، علی اکبر، فرهنگ علوم رفتاری، تهران، امیرکبیر
۵. اچسون، کیت وگال، مردیت دامین (۱۳۷۴)، نظارت و راهنمایی تعلیماتی، کاربرد فنون کلینیکی در نظارت و راهنمایی هنرآموزان و آموزش‌های ضمن خدمت و پیش از خدمت، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران، کمال تربیت.
۶. الیوا، پیترا. اف (۱۳۷۹). نظارت و راهنمایی آموزش در مدارس امروز، ترجمه غلامرضا احمدی و سعیده شهابی، اصفهان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان.
۷. براون. جورج (۱۳۷۲)، تدریس خرد، ترجمه علی رؤوف، تهران، مدرسه.

۸. سلیمانی، نادر (۱۳۸۳)، نظارت و راهنمایی آموزشی، تهران سنجش.
۹. سیف، علی اکبر (۱۳۸۲)، اندازه‌گیری، سنجش و ارزش‌یابی آموزشی، تهران، آگاه.
۱۰. وایلز، جان و باندی، جوزف (۱۳۷۲)، نظارت در مدیریت، ترجمه محمد رضا بهرهنگی، تهران، مترجم.
۱۱. چارچوب ذهن، (نظریه هوش چندگانه) هوارد گاردنر، ترجمه غلامرضا حسین نژاد، تهران.
۱۲. روان‌شناسی پرورشی (روان‌شناسی یادگیری و آموزش)، تألیف دکتر علی اکبر سیف
۱۳. روش له و فنون تدریس، دکتر عباس خورشیدی (۱۳۸۲)، انتشارات یسטרان
۱۴. ارزش‌یابی آموزشی، دکتر عباس خورشیدی (۱۳۸۲) و محمدرضا ملک‌شاهی راد، انتشارات یسטרان.
۱۵. راهبردهای تدریس، ترجمه دکتر سیامک رضا مهجور

